

2013 november Próza

Dragomán György: Rókaláb

Hétfőn reggel Nagymami azt mondja, elkísér egész az iskola kapujáig, jegyezzem meg az utat. Végig az utcán, aztán ki a fásoros sétányra, ott lefele a Várkaszárnya mellett, egészen a Nagyhársig, tovább lefele a sárga keramitos utcán, el a templom mellett, át a Főtéren, fel a harmadik kisutcán, és kész, már ott is vagyunk. Hazamennem már egyedül kell majd.

Ahogy megyünk, Nagymami egyszer csak azt mondja, édesanyám is mindennap erre ment iskolába. Van egy másik, rövidebb út is, majd azt is megmutatja, de ez szebb.

Amikor elhallgat, akkor veszem észre, hogy nincs nálam a táska a füzetemmel és a tolltartómmal. Mondom Nagymaminak, hogy menjünk vissza érte, de azt mondja, nem, első úton nem szabad visszafordulni, az balszerencsét hozna. Mondani akarom, hogy ez nem igaz, de aztán inkább mégse szólok meg.

Kiérünk a Főtérré, Nagymami azt mondja, várjam meg, mindjárt jön, csak bemegy a gyógyszerárba, hogy kivegye a gyógyszereit.

A tér közepén, ahol a padok és a virágágyások vannak, áll egy kis házikó. Olyan, mint egy sátor, csak betonból, körülötte az aszfalton elszáradt virágok és fenyőágak.

Odamegyek.

A csokrok között az aszfalton gyertyacsonkok meg egy csomó szétfolyt viasz, már csak két méhviasz gyertya ég.

Felnézek, a hátsó fal tele van ragasztva fényképekkel, színes és fehér-fekete képek, igazolványképek, szétvágott családi fotók, nők és férfiak és gyerekek is, a betonból kiálló drótokról elszáradt virágok lógnak, a fényképek fölé a falra nemzetiszínű szalagból ki van ragasztva egy felirat, soha nem felejtjük őket, a felirat fölött egy lyukas zászló lóg.

Az arcokat nézem a fényképeken, csupa ismeretlen arc, egy lányon áll meg a szemem, velem egyidős lehet, dacosan, összeszorított szájjal néz maga elé, a kép fehér-fekete, látszik, hogy ollóval vágták körbe az arcát, a szemét nézem, keresztülnéz rajtam, ki a térre.

Az egyik gyertya meglobban, sercegni kezd, mintha a szél fújná, leguggolok, két oldalról körbefogom a két tenyeremmel, a láng megnyúlik, kiegyenesedik, érzem a bőrömmön a melegét.

Valaki megszólal mellettem, azt mondja, az első sortűz után tizenkilencen maradtak a földön. Egy fekete kendős görnyedt néni az, a két marka tele van viaszgyertyákkal.

Mondom, hogy segítek, a néni felém nyújtja a gyertyákat, kiveszek egy fél marékra valót. Leguggolunk, a néni meggyújt egy gyertyát, azt mondja, az országban csak négy helyen lőttek a tömegbe, de itt nálunk volt a legtöbb halott. A gyertya lángját az aszfaltra tapadt viaszrögökhöz tartja, a gyertya serceg, kormosan, feketén füstöl, a viasz tócsává olvad. A néni elkezd beleállítani a gyertyákat, én is meggyújtok egyet, én is beleállítom a viaszba. A néni közben végig beszél. Azt mondja, máshol először a tömeg feje fölé lőttek a katonák, de itt nem, itt figyelmeztető lövés nélkül belelőttek egyenesen a tömegbe. Egyszer és azután még egyszer és aztán harmadszor is. Már minden gyertya ég, a néni elhallgat, felnéz a fényképekre, felegyenesedik, odanyúl, az egyik fénykép alatt megigazít egy elszáradt virágot.

Megint rám néz, azt mondja, tudjam meg, akik csinálták, azok most is köztünk vannak. Szabadon, mint a madár. Azok is, akik meghúzták a ravaszt, és azok is, akik kiadták a parancsot. Azt mondja, hogy mindennap imádkozik a szegény halottakért és azért is, hogy a gonoszok megbűnhődjenek. Azt mondja, tudja, hogy meg kéne bocsátani, de ő nem bocsát meg. Nem tud, és nem is akar. Látom, hogy könnyes az arca, előveszem a zsebkendőmet, odaadom neki.

A néni megtörli az arcát, visszaadja a zsebkendőt.

Ahogy elveszem, megfogja a kezem, megsimogatja, azt mondja, én jó kislány vagyok, imádkozzak én is az ártatlanokért.

Rám néz, összehúzza a szemét, azt mondja, ismerős vagyok neki valahonnan. Mondom, hogy az nem lehet, én csak most költöztem ide.

A néni azt mondja, hogy akkor is. Elnéz mellettem, egyszerre elsötétül az arca, elkapja a kezét a kezemről, mintha megégette volna, úgy. Nagymami áll az egyik virágágyás mellett, az öregasszony őt nézi, Nagymami megszólal, azt mondja, menjek, mert elkésünk, aztán hátat fordít nekem is, az emlékműnek is, az öregasszonynak is, int a nagy fekete esernyőjével, hogy menjek, aztán elindul vissza a gyógyszertár felé.

Az öregasszony akkor sziszegve rám kiált, azt kiáltja, én is a bűnösök közé tartozom, szégyelljem magam, hogy erre a szent helyre mertem jönni, takarodjak innen.

Mondom, hogy én nem csináltam semmit, érzem, hogy a torkomban ott kapar a sírás.

A néni megint rám kiált, azt mondja, menjek onnan, nem hallottam, menjek!

Mondom, hogy nem értem, mit beszél, én nem csináltam semmit, én csak egy gyerek vagyok.

A néni azt sziszegi, hogy akik meghaltak, azok voltak gyerekek. Menjek onnan, takarodjak, megértettem? Ezt már rikácsolva mondja, közben Nagymamit nézi.

Érzem, hogy könnyes a szemem, nem akarom, hogy a néni sírni lásson, elfordulok, elindulok Nagymami felé, közben azt mondom, hogy akkor se értem.

Visszanézek, látom, hogy ott guggol a földön a gyertyák között, egymás után csípi el az ujjaival azokat a lángokat, amiket én gyújtottam.

Elfordulok, nagy levegőt veszek, nem akarom, hogy hangosan is előtörjön belőlem a sírás, lehajtom a fejem, úgy megyek Nagymami után.

Amikor mellé érek, úgy kapar a torkom a visszafojtott sírástól, hogy nem tudok megszólalni,

Nagymami se mond semmit, szó nélkül átkarolja a vállam, érzem, hogy megsimogat, ugyanazzal a mozdulattal, mint ahogy Anya szokott, ettől végigfut a hátamon a hideg, tudom, hogy mi következik, mindjárt meg fog szólalni, azt fogja mondani, hogy jól van, nyugodjak meg, nincsen semmi baj.

Megszólalok, kérdezem, hogy hallotta, miket mondott rám az a néni?

Nagymami azt mondja, hallotta, de ne törődjek vele. Belezavarodott a veszteségbe, és ezt végül is meg lehet érteni.

Felmegyünk a harmadik kisutcán, az iskolához érünk, megállunk a kapu előtt, Nagymami azt mondja, idáig elkísért, de bejönni nem fog. Azt mondja, nem szeretik őt ott, de ne féljek, az igazgatónővel már mindent megbeszéltem. Menjek, és kopogjak be a tanáriba, és mondjam meg a nevem, és mondjam, hogy az igazgatónőt keresem, a többi majd megy magától, nem lesz semmi gond.

Azt mondom, hogy jó. Az iskolát nézem, hosszú út vezet a kapujáig, az iskola nagyobb, mint a régi iskolám volt. A falak szürkére vannak vakolva, olyan az egész, mint egy vár, még egy magas tornya is van, ahogy nézem, fázni kezdek.

Fél kézzel megfogom a vaskerítést, jéghideg, azért se engedem el, az jut eszembe, hogy amikor kicsi voltam, nem akartam óvodába menni. Először Anya vitt el, de úgy sírtam és kiabáltam, hogy nem akarok, ne vigyen oda, hogy szégyelltem velem bemenni, és visszafordultunk az óvoda kapujától, a hazafele úton úgy örültem, egyik pocsolót ugráltam át a másik után. Aztán hazaértünk, be akartam menni, de Anya azt mondta, hogy ne, várjak csak kint egy kicsit az ajtó előtt, nem tudtam, hogy ezt miért mondja, de aztán kijött Apa, nem szólt semmit, csak megfogta a kezem, és ahogy elindultunk lefele a lépcsőn, már tudtam, hogy most vissza fog vinni az óvodába, és azt is tudtam, hogy hiába is sírnék és hiába is kiabálnék, elvinne akkor is. Aztán nem ugyanazon az úton mentünk, amelyiken Anyával, hanem egy másikon, amelyik a patak partján, a jegenyefák mellett vezetett, és már azt hittem, hogy nem is az óvodába megyünk, de aztán megláttam az óvoda utcáját, és megint sírni kezdtem, és akkor Apa leguggolt elé, és megölelt, és felemelt, és azt mondta, hogy ne féljek, mert nem lesz rossz, és benyúlt a zsebébe, és elővett egy sárga masnit, belekötötte a hajamba, aztán azt mondta, hogy majd a masni vigyáz rám, menjünk.

A masnira gondolok, hogy vajon mi lett vele, amikor az iskolát kezdtem, akkor még megvolt, az iskolába is Apa vitt először.

Még mindig a kerítést fogom, olyan hideg, hogy nem is érzem már a tenyerem, az ujjaimat se, azért is szorítom, ahogy csak tudom, nem akarok bemenni ebbe az új iskolába, nem akarom elengedni a rácsot.

Nagymami a kezemre teszi a kezét.

Az ujjai csontosak, de langyos meleg sugárzik a tenyeréből. Azt mondja, induljak. Jobb túlesni rajta.

Elengedem a rácsot, elfordulok, tudom, hogy most már muszáj lesz menni.

Nagymami azt mondja, még valami, előveszi a pénztárcáját, kinyitja, egy nagy kerek ötöst vesz ki belőle, a kezembe nyomja, azt mondja, ez a zsebpénzem, vigyázzak rá.

Bólintok, hogy jól van, a zsebembe dugom a pénzt, elindulok az iskola felé.

Az igazgatónő cipője kopog a folyosó cementjén. Zöld, elöl kivágott magas sarkú cipője van, kilátszanak belőle a lábujjai, a körmei nincsenek befestve. Az igazgatónő azt mondja, az osztályom a folyosó végén lesz. A legjobbkor érkeztem, épp az osztályfőnöknő tart órát, nagyon jó, hogy ő mutathat be az osztálynak.

Megkérdezem, hogy milyen óra, az igazgatónő azt mondja, matematika. Megkérdezi, hogy mi a kedvenc tantárgyam. Azt mondom, hogy a földrajz. Az igazgatónő azt mondja, persze, gondolhatta volna, Nagypám miatt, ugye? Azt mondom, hogy nem tudom, lehet. Az igazgatónő megáll, megfogja a vállam, szembefordít saját magával. Végignéz rajtam, szigorú az arca. Azt mondja, hogy őt is a Nagypám tanította földrajzra, földrajzra és franciára is, kapott is tőle egypár pofont és tenyerest. Az öreg ettől függetlenül nagyszerű tanár volt. De nem ezt akarja mondani. Hanem csak azt, hogy tudjam meg, velem itt nem lesz kivételezés se Nagypám, se Nagyanyám miatt, se pozitív, se negatív irányba. Akárkik is, és akármit csináltak is, jót vagy rosszat, én itt tiszta lappal indulok. Nála is és a többi tanárnál is, erre ő nagy hangsúlyt helyez. Megértettem?

Nem tudom, mit válaszoljak, lenézek megint a cipőire, a zöld bőrön pikkely formájú fekete bemélyedések futnak, kígyó vagy inkább krokodilbőrt utánoz. Az igazgatónő lábujját nézem, látom, hogy mégiscsak ki van lakkozva, áttetsző fehér lakkal. Felnézek, azt mondom, hogy meg.

Az igazgatónő bólint, azt mondja, helyes. Ha úgy érezném, hogy bármelyik tanár megpróbál akár így, akár úgy visszaélni a helyzettel, akkor forduljak hozzá, ő mindent meg fog tenni, hogy ilyesmi ne fordulhasson elő. Most menjünk.

A folyosó végére érünk, megállunk az utolsó ajtó előtt. Az igazgatónő kopog, aztán azonnal kinyitja. Hallom, hogy bent csattanva felcsapódnak a padok, a diákok egyszerre kiáltják, hogy jó napot kívánok, az igazgatónő közben megfogja a vállam, betol maga előtt a terembe.

A katedrán állok, a tanári asztal mellett, az osztályfőnöknő rólam beszél, azt mondja az osztálynak, hogy én leszek az új osztálytársuk, akiről múlt héten már beszélt nekik, ezután ide fogok járni én is ebbe az osztályba, fogadjanak szeretettel.

Hallgatom, hogy rólam beszél, de nem nézek rá, az osztályt nézem, két padsor van, a lányok és a fiúk külön ülnek, a lányok az osztály jobb felén, a fiúk meg a balon. Csak egy üres hely van, egyedül a második lánypadban, a belső oldalon nem ül senki.

Nem akarok odafigyelni arra, amit az osztályfőnöknő mond, mégis hallom, ahogy azt mondja, elvesztette szüleit, hallom, ahogy azt mondja, autóbaleset, tudom, hogy mindjárt el fogok vörösödni, piros és forró lesz az arcom, ezt nem szeretném, lenézek a padlóra, az olajozott parkettát nézem, a ferdén egymáshoz illesztett parkettlécetek közötti fekete hézagokat próbálom követni a szememmel, hosszú, cikcakkos vonal, elágazik, szétterebélyesedik, ösvényekre bomlik, egyetlen utat követek, lassan siklik rajta a szemem, elfordul, cakkos spirált ír le, visszaér oda, ahonnan elindult.

Az osztályfőnöknő a nevem mondja, hangosan és élesen, muszáj meghallanom, felnézek, az osztályfőnöknő egy krétát nyújt felém, azt mondja, hogy rajtam a sor, mutatkozzak be szépen az osztálynak, és ha gondolom, mondjak valamit a régi iskolámról.

Elveszem a krétát, az osztályra nézek, egy pillanatig azt hiszem, hogy nem fogok tudni megszólalni, de aztán mégis, a hangom élesebbnek és mélyebbnek hallom a szokásosnál, köszönök, elmondom a nevem, elhallgatok, tudom, hogy mondanom kellene még valamit, mondjuk azt, hogy örülök, hogy itt lehetek, vagy a város nevét, ahonnan érkeztem, vagy legalább az intézet nevét, ahol az elmúlt hónapokban laktam, nem mondok semmit, néznek, nézem őket, aztán mégiscsak megszólalok, azt mondom, hogy ami elmúlt, az elmúlt, közben tudom, hogy ez nem igaz, ez egy mérhetetlen nagy hazugság, nem múlt el, nem múlik el, hátat fordítok az osztálynak, a fekete táblához lépek, nemrég törölhették csak le, nem száradt meg egészen, a szivacshagya sávok szélei feketébbek és fényesebbek a frissen kiöntött szuroknál.

A táblára nyomom a krétát, nagy nyomtatott betűkkel felírom rá a vezetéknevem, a kréta csikorog, fordítok rajta, felírom a keresztnévemet is, leteszem a szivacs mellé a tábla alatti párkányra.

Az osztályfőnöknő azt mondja, nagyon jó, most pedig foglaljam el az új helyemet, az üres helyre mutat, azt mondja, Krisztina mellett fogok ülni, ideje, hogy betöltsük az üres helyet.

Krisztina nem néz rám, amikor beülök mellé a padba, épp a füzetébe ír valamit. Hullámos barna haja van, és hosszú arca, oldalról látom, ahogy leülök. Köszönök, ő nem szól hozzám.

Leülök, a pad más, mint a régi padom volt, nézem az asztal firkáit, a körzőheggyel padba karcolt feliratokat.

Semmit se hoztam magammal, nincs könyvem se, füzetem se, ceruzám se.

Az osztályfőnök azt mondja, kérjek a padtársamtól egy lapot meg egy ceruzát.

Krisztina nem várja meg, hogy megszólítsam, kitép a füzetéből egy dupla lapot, elém tolja.

A tolltartója egy fekete fadoboz, ahogy kinyitja, valami barnásvöröset látok a színes ceruzák és pixek között, Krisztina elém tolja a tolltartót, hogy válasszak, akkor látom, hogy egy karmos rókamancs van a tolltartóban, ahogy belenyúlok, és kiveszek egy grafitceruzát, vigyázok, hogy ne érintsem meg, a szőre mégis a csuklómhoz ér, végigborzongatja a karom.

Az osztályfőnök a legkisebb közös többszöröséről és a legnagyobb közös osztóról beszél, ezt már tanultam, az intézetben előrébb tartottunk, mégis mindent felírok a lapra, hogy aztán bemásolhassam a füzetembe.

A tábla felett, a falon itt is ugyanazok a világos foltok, mint az intézetben, középen a nagy függőleges téglalap, kétoldalt a két fekvő vízszintes, a nagy függőleges két oldalán halványkék fröccsenésnyomok, mielőtt leverték volna, a tanári asztal tetejéről tintával locsolhatták le a képet. A tintafoltokat nézem, aztán megint a táblát.

Az osztályfőnök gyorsan magyaráz, csattog a kezében a kréta, másolom, hogy meglegyen, gyorsan betelik a lap első oldala.

Amikor megfordítom, látom, hogy ceruzával az van felírva a lap közepére, hogy ez nem ez én helyem, ez Réka helye. Krisztinára nézek, suttogva megkérdezem tőle, hogy ki az a Réka, Krisztina nem válaszol, az osztályfőnököt nézi, ahogy az osztályfőnök a tábla felé fordul, érzem, hogy éles fájdalom hasít a bokámba, lenézek, látom, hogy Krisztina visszahúzza a cipőjét, csillogó fekete pántos lakkcipő van rajta, a hegyével rúgott bokán, nagyon fáj, mozdulna a kezem, hogy odanyúljak és megtapogassam, érzem, hogy elfutja a szememet a könny, azért se szisszenek fel.

Másolom tovább a tábláról a leckét, az osztályfőnöknő a prímszámokról magyaráz.

A lap közepére érek, a felirathoz. Kikerülhetném, köré másolhatnám a leckét, de nem. Erősen a papírra nyomom a ceruzát, áthúzom a feliratot. Egyszer, kétszer, háromszor, vastagon, feketén, hogy ne is látsszon, ne lehessen egyáltalán kiolvasni.

Hallom, hogy Krisztina dühösen kifújja a levegőt, aztán megint bokán rúg, most még erősebben, most mégse fáj olyan nagyon.

Halkan, hogy alig mozduljon a szám, azt suttogom magam elé, hogy ha harmadszor is bokán rúgsz, azt nagyon meg fogod bánni.

Megreccsen a pad, tudom, hogy azért, mert Krisztina oldalra fordult, hogy még nagyobb rúghasson a bokámba, akkorát, amekkorát csak tud. Elhúzhatnám a bokámat, de nem húzom el.

Lenézek, a padlóra és a cipőmre, Krisztina belém rúg, azt gondolom, hogy nem fog fájni, nem fogom érezni a fájdalmat, de nem úgy van, érzem, nagyon is érzem, a derekamig fut fel, olyan érzés, mintha üveggé váltak volna a csontjaim – elég –, nem mondom ki, csak gondolom, tisztán és élesen, elég, az osztályfőnök kezében abban a pillanatban megcsikordul a kréta, megcsikordul és kettétörik, a nagyobb darabja a tanári asztal mögé repül, az osztályfőnök elfintorodik, a tábla peremére dobja a kezében maradt csonkot, a tanári asztal mögé lép, leguggol, keresni kezdi a krétadarabot, közben megint megreccsen a padunk, tudom, hogy Krisztina megint rúgni fog, rúg is már, én akkor előredőlök, rá a pad írólapjára, és közben felhúzom a lábom, Krisztina nem talál el, oldalra és hanyatt dönti a rúgás lendülete, majdnem kiesik a padból, de az utolsó pillanatban elkapja a pad szélét, a kézfején ugrálnak a szeplők, ahogy megfeszül rajta a bőr a kapaszkodástól, a tolltartójához nyúlok, elhúzom a fedelét, kirántom belőle a rókalábat, ahogy megmarkolom, érzem a szőr zizegését a tenyeremben, az egész karom libabőrös tőle, nem törődöm vele, Krisztina kézfeje csapok a rókalábbal, a körmei végigkarmolják a bőrét, látom, hogy négy vörös csík marad utánuk, a két középsőn tűhegynyi cseppekben már ki is serkedt a vér, Krisztina felszisszen, a szájához kapja a kezét, lenyalja róla a vért.

Az osztályfőnök közben megtalálja a krétát, feláll, visszamegy a táblához.

Még mindig a kezemben van a rókaláb, az alsó részén egészen fekete a szőr. Odadobom Krisztina ölébe, Krisztina megfogja, rám néz, a kézfeje még mindig a szájában, a szeme nedvesen csillog.

Elnéz mellettem, megváltozik az arca, nem engem lát, valaki mást lát, tudom, hogy azt kéne gondoljam, hogy úgy kell neki, de mégis megsajnálom, és ettől egyszerre felismerem, ő az a lány, akit a képen láttam, akinek az arca a beton emlékműre volt ragasztva, a többi fénykép közé. Ő az, de mégsem, nagyon hasonlít rá, csak a testvére lehet.

Az jut eszembe, amit az öregasszony mondott a sortüzekről, nem akarok megszólalni, de muszáj, halkan azt suttogom, hogy sajnálom.

Krisztina lassan visszateszi a rókalábat a tolltartóba, egy darabig nem válaszol, aztán azt mondja, menjek vissza oda, ahonnan jöttem, a hazug sajnálkozásommal együtt.

Kapcsolódó írások:

1. **Dragomán György: A vonatút** Nagymami azt mondja, jobb, ha minél előbb indulunk, ha elérjük...
2. **Dragomán György: Jég** Khalid Szíriából érkezett, négy napja van itt, ezalatt két koncerten...
3. **Dragomán György: A seprű** Balázs Elemérnek Apám a szívéhez kapott, fejhargon kiabálni kezdett,...
4. **Dragomán György: Puerta del Sol** Ferenczi megint zuhanásról álmodott, arról, hogy szürke felhők között zuhan,...
5. **Dragomán György: A hangdobozok** Apám azon a napon kezdett el a hangdobozokon dolgozni, amikor...

Cimkék: **Dragomán György**